

והתפלל באריכות

שערי דמעות לא ננעלו, ולשם מה הוצרכו לשערים, הרי לא ננעלו, ביאר הרבי ר' בונם שלפעמים סוגרים את השערים על בכיה ובקשה שהוא לא לטובת האדם - סיפר המשגיח הצדיק רבי חיים זיצ"ק זצ"ל: אשה אחת נפלה לפני אחד הצדיקים, בכתה וצעקה בדם לבבה, בתה יחידתה שוכבת בעלפון עמוק, וכמעט שאין רוח חיים באפה. שלח הצדיק את האשה לביתה, הסתגר בחדרו, פתח את ספר התהילים ושפך את דמעותיו כמים עבור אותה בת יחידה, שתבריא במהרה. כשיצא את החדר, שלח אל האשה בקבוק מלא מים, וצווה אותה, שתטיף טיפה אחר טיפה מבקבוק זה אל תוך פי החולה, עד שתפתח את עיניה... מיד אחר שנגעו טיפות המשקה על שפתה, פקחה את עיניה, פנה אותו צדיק לתלמידו הנדהמים ואמר להם, דעו לכם משקה זה שהי' בבקבוק, לא מים היו, אף לא סם תרופה כלשהי, אלו היו דמעות רותחות...

מסופר על האדמו"ר מתולדות אהרן זצוק"ל שכח תפילתו הי' נורא נוראות. על כל דבר קטן שהי' צריך מהבורא הי' נעמד בפניה ומתפלל שעות על גבי שעות והוא הי' מצליח לפעול את כל אשר רצה, לפעמים באמצע הלילה הי' נעלם מביתו ולא ידעו היכן הוא אח"כ גילו שהי' נכנס לבית המדרש ומכניס ראשו בתוך ארון הקודש הפתוח ובוכה בבכיות עצומות את הפסוק: "אל תשלכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני".

רבי שמעון שקאפ זצוק"ל אמר כאשר מבקשים בתפילה "אבינו אב הרחמן המרחם רחם עלינו", מן הראוי לבכות ולבקש רחמים, כדי שנזכה שהקב"ה יתן בלבנו תורה, שהרי בלעדיה אין לנו חיים. ומספר תלמידו הגאון המופלא רבי ישראל גוטסמן זצ"ל, שעמד פעם מאחורי רבו וראה איך שמוריד דמעות כמים באמירת בקשה זו...

מספר הגר"ד אוירבעך זצ"ל, פעם הגיע לתפילה אצל מרן החזו"א וראה כאשר הגיע לברכות ק"ש הבחין בתכונה רבה שסידר עצמו בכסאו והחל להתפלל ביתר דביקות, ובאמרו: "והאר עינינו בתורתך..." זלגו עיניו דמעות שלישי...! ופעם אחרת ניגש רבנו החזו"א להיות ש"ץ, ובין ברכת 'השיבנו' לסלח לנו' הפסיק לרגע למען יעצור מבכיו...

פעם הגיע אחד ממקורבי בית מרן הגרא"מ שך זצוק"ל לביתו, וראהו יושב ובוכה נרעש הלה ושאל בכיה זו למה? לפני דקות אחדות הי' כאן יהודי שתינה לפני שבנו אינו מצליח בלימודו ואינו מבין את דברי התורה הקדושה, ביקש שאתפלל עליו שיעשה חייל בלמודיו ויבין את התורה. ומה אני למד מכך שהקב"ה הוא חונן לאדם דעת ואנו צריכים להתחנן אליו אנא! אבא! השכילנו נא, הביננו נא! קרב את דברי תורתך אל ליבנו, ולכן בכיתי שיש לי גם הרבה דברים שאיני מבין ומתחנן בפני מי שהחכמה שלו שיפתח לבי בתורה...

בשנת תרצ"א בערוב ימיו של מרן החפץ חיים זיע"א אסף אסיפה גדולה בוילנא ודיבר דברים חוצבי להבות אש, אבל מחמת חולשתו לא שמעו את הדברים כי דיבר חלש מאוד, ובקשו מרבי ברוך בער לייבאוויץ זצוק"ל לחזור בקול רם על הדברים שאמר החפץ חיים, נרעד כולו ואמר אני אחזור על דברי הח"ח?! - אולם חזקה עליו הציווי של החפץ חיים והוא ניגש אל ארון הקודש ובכיה התפלל להקב"ה שיזכה למסור את דבריו של הח"ח בדיוק, ולא יכשל חלילה באמירת הדברים בצורה בלתי נכונה.

ראש ישיבת פוניבז' הגאון הגדול רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל סיפר מה הביא אותו להדבק במרן החפץ חיים זיע"א כשהגעתו

להתפלל באריכות

הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל

יש דבר שיכול להועיל לאדם כוונת התפילה והוא האריכות שיאריך בתפלתו ולא ימהר בה - כי צריך שיהא על האדם יראת שמים וידע שאנו עבדי הקב"ה וצריך לדבר לפניו כעבד לפני רבו, ולשפוך שיחנו לפניו לאט ובהתלהבות, למשל תפלת י"ח בלחש צריכה לארוך לפחות שבע דקות.

אמרו על אדמו"ר אחד שהיה מתפלל באיטיות גדולה כששאלוהו מדוע הוא מאריך כל כך חבל על הזמן הלא אדמו"ר פלוני מתפלל במהירות? השיב להם: שנינו עושים מאהבה - אני מרוב שאני אוהב את התפילה לא יכול להפרד ממנה, לכן לוקח לי התפילה זמן רב, והוא מחמת שאוהב את התפילה רוצה לומר את כולה בבת אחת, וכשעדין לא גמר תיבה אחת כבר יש לו רצון לומר את השניה, הרי שני הרעיונות נכונים אלא שצריך להתבונן בעצמו שמא היא משוחד והאבות שרוצה להפטר מהתפילה ח"ו.

צריך שיכוון בלבו פירוש המילים שמוציא בשפתיו ויחשוב כאילו שכינה כנגדו ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו, עד שתישאר מחשבתו ומונתו זכה בתפלתו. ויחשוב כאילו היה מדבר לפני מלך בשר ודם, היה מסדר את דבריו ומכוון בהם יפה לבל יכשל, קל וחומר לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא חוקר כל המחשבות.

שולחן ערוך, סימן צ"ח סעיף א'.

פרשת שמות

חודש טבת תשפ"ג

לעילוי נשמת

הר"ר אלטר אהרן יצחק
ב"ר יוסף הרשקוביץ זצ"ל
נלב"ע י"ז טבת תשע"ז

Shch3910@gmail.com

גליון 05

העלון נתרם ע"י החפצים בעילום שמם
להצלחתם ולהצלחת בני משפחתם ברוחניות ובגשמיות

ועוד מצינו במסכת ברכות (יד א) שלקריאת שמע ותפילה צריך רחיצת ידים, שכתוב: "ארחץ בנקיון כפי, ואסובבה את מזבחך ה'". ואם אין לו מים – מנקה בעפר ובכל דבר שמנקה, ואם כן יש לומר שברכה זו היא מצד תפילה של שחרית.

רבנו ישראל מאיר הכהן זצוק"ל בעל המשנה ברורה מביא שני סיבות מדוע נוטלים ידיים: א. הרא"ש (רבנו אשר) כתב, לפי שידיים של אדם עסקניות הן, ואי אפשר שלא יגע בבשר המטונף בלילה, לזה תקנו חז"ל ברכה על הנטילה לקריאת שמע ולתפלה. ב. הרשב"א (רבי שלמה בן אברהם בן אדרת) כתב: לפי שבשחר, אחרי השינה אנו נעשים כבריה חדשה, כמו שכתוב "חדשים לבקרים רבה אמונתך", צריכין אנו להודות לו יתברך שבראנו לכבודו לשרתו ולברך שמו. ועל דבר זה תקנו בשחר כל אותן הברכות שאנו מברכין בכל בוקר, לכן גם על דבר זה תקנו בשחר להתקדש בקדושתו וליטול ידינו מן הכלי ככהן שמקדש ידיו מן הכיור קודם עבודתו. ולהלכה אנו תופסים כשני הסיבות לענין נטילה.

ואם לא ברך על נטילת ידים קודם התפלה, שוב לא יברך אחר התפלה לכל הדעות. ואת הטעם לכך מסביר רבנו אברהם דנציג זצוק"ל בעל החיי אדם (כלל ז ס"ה), שתפילה היא במקום קרבן וצריך אדם לקדש את עצמו בנטילת ידים ככהן לפני עבודתו, ועל כן לא ניתן להשלימה לאחר התפילה.

והובא בשם הגאון רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל (אשי ישראל פ"ב הע' פה), שלאחר התפילה היינו לאחר תפילת לחש. ולכן מיד אחר הנטילה יברך ואין צריך להמתין על הניגוב, וגם הניגוב אין מעכב. ויש מחמירין שלא יברך עד אחר שינגב ידיו, מכיון שטוענים שאין רוח רעה סרה מהידיים עד אחר הניגוב, ואסור לברך בידיים שרוח רעה שורה עליהם; אבל דעת הפוסקים אינה כך.

כתב בסדר היום שלא יגע במלבושיו עד שיטול, ובגמרא לא משמע כן, כמו שכתוב במסכת ברכות דף נא, אל תטול חלוקך שחרית מיד השמש ותלבש, משום סכנת מזיקין, אלא יטלוהו בעצמו ממקום שהוא שם; ואפילו אותו השמש כבר נטל ידיו. אמרינן בגמרא: רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום משום כבוד קונו. כתב רבנו יוסף תאומים זצוק"ל בעל הפרי מגדים: במדינותינו שאין אנו הולכים יחפים, אין צריך לרחוץ רגליו שחרית.

כותב השולחן ערוך: ידקדק לערות עליהם מים ג' פעמים להעביר רוח רעה ששורה עליהן.

מסביר הבאר היטב: אפילו שופך הרבה בפעם אחת אינו מועיל כי אין הרוח הולך אלא בג' פעמים, כלומר: פעם אחת על יד ימין ואחר כך על יד שמאל עד ג' פעמים בסירוגין, כשנותן מים על יד ימינו בכל פעם יאמר "היד הגדולה" וביד שמאל "היד החזקה" וכשמפשף הידים יחד יאמר ג' פעמים "יד הרמה" וכשימלא ידיו לרחוץ פניו יאמר "ידיו גלילי זהב". כשרוחץ פניו יאמר "ראשו כתם פז" וכשרוחץ את עיניו יאמר "עיניו כיונים", כשרוחץ לחייו יאמר "לחייו כערוגת הבושם", כשרוחץ שפתותיו יאמר "שפתותיו שושנים" וכשמנגב פניו יאמר "ופניהם פני אדם ופני אריה אל הימין לארבעתן" ובזה ימצא חן בעיני כל רואיו.

פעם ראשונה לראדין פניתי לביתו של הח"ח והמתנתו לבואו, לפתע אני שומע קול יללה בוקעת בכי המבטא כאב נורא, הסובבים הסבירו לו שהח"ח מבקש רחמים עבור אשה המקשה ללדת... אמר רבי יוסף שלמה לעצמו, כיצד יכולים לעזוב מקום כזה, בו נמצא אדם המסוגל לבכות בכי קורע לבבות על צרת הזולת... בו במקום החליט ללמוד בראדין ולהסתופף בצילו של הח"ח על חיים..."

כתב רבנו בחיי (כד הקמח ערך תפילה) התפלה צריכה דמעה, שכן אמר דוד: "שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש", וכן מצינו בתפילתו של חזקיה: "ויבך חזקיה בכי גדול", ואמר לו הקב"ה: "שמעתי את תפלתך ראיתי את דמעתיך", וכן בחנה כתיב: "ותפלל על ה' ובכה תבכה".

כתב רבנו יונה (שערי עבודה אות יא) המתפלל בדמעה תפלתו נשמעת שהרי שערי דמעה לא ננעלו, והדמעה היא כנגד ניסוך המים שהיו מנסכים על גבי המזבח.

כתב מרן החזון אי"ש באגרותיו, הנה מיום שחבר בית המקדש כל השערים ננעלו חוץ משערי דמעות, אם יזכה האדם להרגיש את הרע ונמאס בהעדר ידיעת התורה, עד שימס לבבו בבכי לפני המקום ברוך הוא, הנה ידע האדם כי כבר זכה הרבה ואשרי חלקו, וכבר מובטח הוא שתפלתו נשמעת, אך על האדם להוסיף שקידה על שקידתו יום יום, כי האדם עץ השדה הולך ומתגלגל כל ימי חלדו, והעמל וההשתדלות הן הנה נקראים חיים באמת.

וכמו שאמרו חז"ל לעולם יקדים אדם תפילה לצרה, וישפוך שיח בתפילתו לפני בורא עולמות שלא יבוש ולא יכלם בעולם הזה ולא בעולם הבא.

ד' אמות של הלכה

נטילת ידיים

כותב רבנו יוסף קארו זצוק"ל בעל השולחן ערוך או"ח סי' ד': ירחץ ידיו ויברך על נטילת ידים. אומר הרמ"א {רבנו משה איסרליש זצוק"ל}: מים הפסולים לנטילת ידים לסעודה כשרים לנטילת ידים לתפילה, ויש מי שאומר שלא מברך עליהם.

רבי יהודה אשכנזי זצוק"ל בעל הבאר היטב מסביר: בתוספות במסכת סוטה מבואר שברכות של מצוות נאמרים בכל לשון ומביא את דברי סדר היום שאומר: שמיד לאחר הנטילה יברך ולא ימתין לניגוב ובשם בעל התולעת יעקב כתבו שלא יגע במלבושיו עד שיטול.

מוסיף הגאון רבי יחיאל מיכל אפשטיין זצוק"ל בעל מחבר ספר 'ערוך השולחן' כשרוחץ ידיו יאמר: "ברוך אשר קדשנו... על נטילת ידים". כן הוא ברמב"ם פרק שביעי מתפילה, ובטור ושולחן ערוך סימן מ"ז.

ולא נתבאר מה טיבה של ברכה זו, ומצאנו בגמרא שני עניני רחיצה בבוקר: האחד במסכת שבת (קט ב) שאומרת שרוח רעה שורה על הידים בשחרית קודם נטילה, ואין לגעת בפה, באוזן ובעינים קודם רחיצה. וזה הרוח רעה לא סר עד שירוחץ ידיו שלוש פעמים, שישפוך מים על ידיו שלוש פעמים (רש"י). ואם כן יש לומר שהברכה היא על זה.

רשימת דרישות, גם לא עם בקשות ותחנונים, אפילו בשביל להודות על רוב תהילותיו צריך זכות ויכולת, חייבים שבעל הסמכות יאשר ויאפשר זאת, האדם חייב להיות שייך וקשור, בר שיח עם בעל היכולת הנותן. ורק אחר שה' שפתיו יפתח, תהיה לו לאדם היכולת להגיד תהילתו, עוד קודם שיהין לבקש דבר!

ושמא ואולי יש בו גם תנאי סף, כי בשביל לקבל את הזכות לפתוח את השפתיים, כדי לקבל את היכולת לבקש, בשביל שהשפתיים יוכלו לנוע, צריך פה שיוודע להודות ולספר תהילות, שמכיר בטובתו של מקום עוד לפני שהוא מבקש, ודאי לפני שהוא מקבל. והכל הולך אחר החיתום - 'נצור לשוני מרע'. אותו הפה חייב להיות שמור ונצור, מתרחק מרע, בורח ממרמה, מתעלם ודומם אפילו למשטינים ומקללים, ביטוי לנפש שפלה ששמה עצמה כעפר לכל, מייחלת ומתחננת שלא להפריע לזולת, שלא יבא חלילה לבקש את רעתו, מתחננת להפר עצתו אם חלילה כבר הגיע לזה. והוא הפה הזך והטהור, שיש לו העוז והיכולת, לסיים את רצף ההודאה והבקשה, בסיפוק וברוממות, ולהוסיף לה בקשת סיכום של 'היו לרצון אמרי פי והגיון לבי', שתעלה לו תפילתו לפני צור וגואל, ותתקבל אצל מי שאמר והיה.

מסלול התפילות
הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצוק"ל

"התפילה צריכה לעבור הרבה הרבה תחנונות עד שמגיעה למקום אליו היא צריכה להגיע. וכמו שבעולמנו זה יש בדרכים מחסומים ובהם חיילים שעוצרים את הנוסעים ובודקים כל אחד, כך בכל תחנה נערכת בדיקה לתפילה, ואם היא נפסלת לא ניתן לה להמשיך בדרכה, ואם נמצאה ראויה ניתן לה להמשיך. ובתחנה הבאה היא שוב נבדקת, וכמובן, ככל שהיא מתרוממת יותר הבדיקות קפדניות יותר.

וזה הביאור במה שכתוב שהמתפלל יכווין לבו כנגד א"י וכנגד ירושלים וכנגד קוה"ק, שכל אלו הן תחנונות שדרכן התפילה עוברת ומשם היא מתחילה לעלות למעלה, וגם שם יש תחנונות תחנונות בדרכה.

ואם רוצים שהתפילה תגיע רחוק, צריך להזניק אותה חזק [- "שיסען"] והמשל בזה, כמו טיל או חללית, שלפי עצמת השיגור כך יש להם כח להמריא. ומהי ההזנקה של תפילה? - ככל שיש בה יותר לב! זוהי היריה וההזנקה של תפילה. ומה הכוונה 'לב' - הכנעה לפני ה'. ולכן במצבנו קשה מאוד שתפילה תגיע למקומה.

מעיר תלמידו הרב שלמה וולך שליט"א: יש להדגיש שלא מדובר פה האם התפילה נענית ומועלת, אלא על גדר מיוחד שהתפילה צריכה לעלות ולהגיע למקומה.

את הדברים הללו אמר רבינו זצוק"ל במהלך השיעור בספר 'דרך ה'". וניתן להמליץ על זה "נהירין ליה שבילי דרקיעא כשבילי דנהרדעא", היינו שהדברים המבוארים בספרים הקדושים היו אצלו 'נהירין' בבחינה של ראייה. בשעה שיצאו הדברים מפיו, הוא המחיש ושירטט בידיו כמו מפה איך התפילה עוברת מתחנה לתחנה, ועוצרים אותה לבדיקות וכו', והיו הדברים כ"כ מוחשיים אצלו, וממילא גם אצל השומעים, והיתה הרגשה כמו שאדם

הגה"ק רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם מצאנו זצוק"ל כותב שהמחמירים נוטלים ידיים ששה פעמים, ג' פעמים סירוגין וג' עם כלי ברצף. וזקני הקדוש מצאנו ז"ע היה נוהג ליטול ידיו תשע פעמים, ג"פ בסירוגין וג"פ ברציפות ואח"כ היה שופך ג"פ על שני הידיים בבת אחת. מוסיף בעל המשנה ברורה: צריך להזהיר לנשים שיזהרו בנטילת ידיים ג' פעמים בסירוגין, שלא יטמאו המאכלים וצריך ליטול עד פרק הזרוע - לפשוט הכפות לקבל הטהרה כמי שרוצה לקבל דבר ויגביהם כנגד הראש גם ידח פיו חוץ מתענית ציבור, גם יש להיזהר שהקטנים יטלו ידיהם בשחרית, כי נוגעים במאכל, ובנגיעת עכו"ם במאכלים בלא נטילת ידיים אין לחוש.

מוסיף הגאון רבי יהודה טשזנר שליט"א שיש לחנך הילדים ליטול ידיהם כדין כל בוקר, וגם ילדים קטנים ראוי ליטול ידיהם. אמנם מנהג העולם שלא להקפיד בקטנים שלא הגיעו לחינוך, וסומכים בזה על מה שכתוב בשו"ע הרב, שרוח הטומאה שורה על האדם בהסתלק ממנו הנשמה הקדושה בשינת הלילה [וכנ"ל בהלכה א'], אבל קטנים שלא הגיעו לחינוך, עדיין לא זכו לכניסת נפש הקדושה בגופם, ולפיכך אין רוח הטומאה שורה עליהם בלילה, ולכן אין חיוב ליטול ידיהם בבוקר. ומ"מ מי שנזהר בזה, קדוש יאמר לו, כי הוא סגולה שהילדים יגדלו בטהרה, ויהיו גידולי הקדש.

ה' שפתי תפתח
הרב יצחק ברנר שליט"א

העסק אכן הניב לו פירות כפי שציפה, אפילו יותר מהמצופה. מידי חודש בחודשו נכנס לו סכום הגון, רווחים נאים, כך כמה שנים שהצטברו לסכום ענק, ובאו לכלל מעשה. כעת הגיעה שעתו הגדולה, הגשמת חלומו, בה ביקש לרכוש לו דירה נאה ומרווחת, לבא אל המנוחה ואל הנחלה, ליהנות מיגיע כפיו. דבר לא היה חסר, תעודה מזהה, אשראי גבוה, אסמכתאות, בטחונות, דפי חשבון ברצף יתרה, כל מה שצריך בשביל למשוך סכום גבוה שכזה. ועם כל זאת, סירוב מוחלט! שקל בודד הוא אינו מצליח להוציא למרות הכל. - היה זה בנק אחר, לא הבנק בו מתנהל חשבוננו, אין לו בו שום הפקדה ושום יתרת זכות, כך שאין לו דבר וחצי דבר עם מנהל הסניף היושב למולו.

הזאטוט דפק והכה בו קלות, מושך בדש בגדו, מבקש ומתחנן, מנסה לשכנע בקולו הדק, אבל התנהגתי יפה, הבטחת וקיימת, בבקשה רק כמה שקלים, ואין שום תגובה! והמח הקטן מתקשה לעכל, אינו מבין למה ומדוע, היאך אבא יתעלם ממני כך, להיכן הלכו להם הרגשות הטבעיים שפעמו עד עתה? ואז הוא מרים את הראש למעלה, מביט בעיניים תמהות, מגלה שזה לא אבא, לריק הוא מטריד את זה שעומד לידו...

ה' שפתי תפתח! תן לי העוז לבקש, להרגיש שייך וזכאי, כי גם על הזכות לבקש צריך לבקש. אני רוצה להרגיש בן שמרים עיניים למעלה ופונה אל אבא, ללא שום תחושת זכות או חליפי תמורה, כבן המקבל מאבא גם כשלא ממש מגיע לו... . כך בראש התפילה ועוד קודם לה, חייבת להיות ההרגשה והתחושה, שאי אפשר להגיע סתם כך עם

התחיל משה להתפלל ולהתחנן להקב"ה בכל כוחו, והרעיש את העולם בתפילתו, תפילה ובקשה נוראה שהקב"ה יגאל אותם גאולת עולם. וטען לפני הקב"ה שאין לשלוח אותו בטרם עת, ואינו יכול עכשיו להועיל לבני". ואדרבא, הוא אינו רוצה שעל ידו תתקלקל גאולת עולם שהובטחה לאברהם אבינו, וסבר שאולי ע"י סירובו יתרצה הקב"ה לגאול את ישראל בעצמו גאולת עולם, ולא יהיה זה בבחינת "אהיה אשר אהיה" אהיה בגלות זו ובגלויות אחרות, וישלח את משיח צדקנו, וכל זה היה חלק מהבקשות והתפילות של משה רבינו. ובכה"ג מותר לבקש בכל האופנים, ואף להחשיב עצמו כמי שאינו ראוי. ובאמת משה רבינו לא נענש על סירובו, אלא אדרבא, אם היה מסרב יותר והיה מתפלל יותר על גאולת בני ישראל ע"י הקב"ה בעצמו, היה זוכה לשמש במשכן יותר בימי המילואים.

גדול כח התפילה
הרב אברהם אנגלרד שליט"א

ותיראן המילדות את האלוקים ולא עשו כאשר דיבר אליהן מלך מצרים ותחיין את הילדים (א, יז) במדרש רבה א, טו) אמרו: מאחר שלא עשו כאשר דיבר אליהן ממילא קיימו את הילדים, מהו ותחיין את הילדים? - שלא דייין שלא עשו כדבריו, אלא הוסיפו לעשות עמהם טובות, שמגבות מים ומזון מבתיהם של עשירות ונותנות לעניות וכו', דבר אחר ותחיין את הילדים' - שמתוך כל הלידות יש מהם שראויים לצאת חגרים או סומים או בעלי מומין או לחתוך בו אבר שיצא יפה, ומה היו עושות? עומדות בתפילה ואומרות לפני הקב"ה: "אתה יודע שלא קיימנו דבריו של פרעה, דברייך אנו מבקשות לקיים, רבון העולם, יצא הולד לשלום, שלא ימצאו ישראל ידהם להשים עלינו לומר: הרי יצאו בעלי מומין שביקשו להרוג אותם. מיד היה הקב"ה שומע קולן ויוצאין שלמים. "אמר רבי לוי: הרי אמרת את הקלה, אמור את החמורה [שהיה עוד יותר מזה], שיש מהן [מן הילודים] שראויין למות בשעת יציאתן, או לסכן את אמם שתמות אחר יציאתן, והיו עומדות בתפילה ואומרות לקב"ה: רבוננו של עולם, תלה להם עכשיו ותן להם נפשותיהם, שלא יאמרו ישראל: הן הרגו אותן'. והקב"ה עושה תפילתן. לפיכך נאמר "ותחיין את הילדים", ותחיין - אלו האמהות, הילדים - אלו הילדים ממש". עכ"ד המדרש.

רואים מכאן מה גדול כח התפילה - אפילו עוברים שהיו בעלי מומים, חרשים או סומים, בזכות התפילה יצאו בריאים ושלמים, ולא זו בלבד, אלא אפילו נשמות שלא היו ראויות לחיות, ואמהות שנקבע בשמים שלא תישארנה בחיים אחרי לידתן, ע"י תפילת המילדות ניתנו להם חיים, כמו שאמר המדרש: "והקב"ה עושה תפילתן". מכאן נלמד כי על ידי התפילה אפשר לזכות למתנת חיים, וזהו 'ותחיין' כפשוטו.

מהשורה מסביר לחבירו כיצד יגיע לרחוב פלוני ואומר לו 'לך ימינה ושמאלה ושוב ימינה ושמאלה', כך הסביר הוא את המסלול של התפילה.

תפילת הגאולה
הגאון רבי שלמה זלמן גרוסמן שליט"א

מבואר שמשה רבנו ידע כי התגלות הקב"ה אליו, לא היתה בזמנה, משום שהיתה להם מסורת מאבותיהם כי רק לאחר ארבע מאות שנה, ייפקדו ישראל במצרים. ומעצם ההתגלות של הקב"ה שלא בעיתה, הבין משה כי הקב"ה מבקש לגאול את בני ישראל בטרם עת, כביכול מחמת ההכרח בגלל מצבם הגשמי והרוחני. ולא משום שבני ישראל זכאים להיגאל, לא משום שמשה ראוי להיות הגואל, אלא שבצוק העיתים לא נותרה הברירה, אלא להצילים מיד מצרים.

משה רבינו חשש כי גאולה כזו, אינה אלא זמנית, גאולה המלווה בייסורים, והיא טומנת בחובה מחיר כבד עם גלות נוספת, בבחינת "וביום פקדי ופקדתי" (שמות לב, לד), שתמיד יהיה נפרע מהם עוונם טיפין טיפין (עיין פרש"י שם). כי כל זמן שלא נשלמה סאת הייסורים במצרים, לא תהיה הגאולה הזו שלימה. כי מטרת הגלות היא תיקון מסויים כמש"כ במאמרים הקודמים, וכל עוד שהגלות לא נשלמה, לא נשלם התיקון, ואין הגאולה אלא זמנית וארעית, ולפיכך חשש משה רבינו שלאחר מכן ישובו ויגלו רק כדי להשלים להם את סאת השיעבוד.

ולכן כשהקב"ה מתגלה למשה רבינו ומבשרו ושולחו להביא את הגאולה מיד, מתפלל משה ומבקש "שלח נא ביד תשלח", כי רצה שתהיה הגאולה ע"י הקב"ה בעצמו, כפי שהבטיח ליעקב אבינו "ואנכי אעלך גם עלה". כי גאולה ע"י הקב"ה ולא ע"י שליח זו גאולה אחרת, זו גאולה נצחית שיש בה גילוי של האור האלוקי בישראל ובעולם, שאין אחריה שום גלות.

משה מתעכב שבעה ימים בתפילה, כי אולי בעת רצון זו, שמבקש הקב"ה לגואלם, ירצה הקב"ה את תפילתו ויוציא בעצמו את עמו לחירות עולם, ואז "ומלאה הארץ דעה את ה'", וכל באי עולם יבואו וישתחוו בהכנעה, ויודו לשמו הגדול. וכפי שכותב בבעל הטורים על הפסוק "ויסתר משה פניו" (ג, ו), שאילו היה משה רבינו מביט בזיו השכינה בתוך הסנה, והיה מבקש רחמים על ישראל לא היו גולים יותר וכו', ע"ש. והיינו דברגע מסויים היה בכוחו של משה רבינו לפעול כן, כי זו היתה שאיפתו.

ונראה להוסיף בזה נדבך נפלא, בביאור דיבורו של משה רבינו עם הקב"ה. שאפשר שלא היה כלל ויכוח של משה רבינו עם הקב"ה, כפי שנראה בפשטות הדברים. אלא היה זה מעמד נורא של תפילה ותחנונים של משה רבינו. שמיד כשנגלה אליו הקב"ה בסנה, הבין משה שהגאולה הזו אינה עומדת להיות גאולת עולם, כי נגלה אליו בפתע בדרך ושלא בהכנה, ובתוך הסנה של קוצים. ולפיכך

עלות העלון לשבת: 220 ₪ בלבד | ניתן להעביר לחשבון 61135 | סניף 56 | בנק 11
תפוצת העלון: בני ברק, פתח תקווה, אלעד, אחיסמך, מודיעין עילית, רחובות, ירושלים

העלון יוצא פעם בשבועיים | הערות/הארות/ הצטרפות לתפוצת המייל - ניתן לשלוח למייל: shch3910@gmail.com

מקורות | הכרת הטוב:
 הרז"א שטייגליץ - מתיקות התפילה מהדו' תשע"ג | שולחן ערוך - מכון תורת אמת | משנה ברורה - דרשו | הליכות חיים - צאנו מהדו' תשס"ח | דעת שלמה עה"ת חלק שמות - הגרשז גרוסמן | אוצרות משולחנו של האילת השחר - הרב שלמה וולך שליט"א - דרשו | שיח תפילה מהדו' תשס"ז - הגר"י טשזנר | הגר"ב צ' אבא שאול - ויברך יהודה חלק ג' הלכות תפילה מהגר"י מועלם צוק"ל. ||| הרה"ח ר' שלמה אסקל שליט"א

